

Igls cumegnns varon da lascher peil

Referat: Stefan Engler «strategia d'energeia 2050»

■ (pb) Agl rom dalla surdada digl label «cumegnns cun energeia» è igl cunsigliar digls cantuns, Stefan Engler, tignia en referat. Igl tema è sto fitg actual cun igl tetel «strategia d'energeia 2050». El è musso igl stand atual ed an tge direcziun tgi la veia vo. La situaziun dad oz puncto energeia è tgi igls prietschs sen la fiera d'energeia èn sen en nivel istoric bass. Persiva dattigl divers muteivs: La promoziun da gas or da plat-taschogn ainten l'America ed igl import da carvung bungmartgea an Europa. La promoziun (subvenziuns) dad energeias regenerablas è influenzo la fiera. En augmaint stagno dall'economia an general è caschuno tgi ins dovra pi paca energeia ed i dat ena surproduziun e cotras èn igls prietschs ias a bass. Per nous ainten las regiuns muntagnardas è chegl er consequenzas. Numnadamaint tgi er l'energeia ord forza hidraulica è en fitg schlet prietsch sen la fiera d'energeia. Igl costs da produziun èn per en po pi ots tgi chels da vendita. Ed i giaro anc en pèr onns anfignen tgi la forza d'ava vign a sa-veir sa revigneir aglmanc en tant. Chegl ena curta survista generala dalla situaziun dad oz antras igl referent, Stefan Engler. «A chegl tgi pertotga igls cumegnns da concessiun ed igls tschains d'ava vignigl a dar midadas. Betg an favour digls cumegnns», è igl referent cuntinuo.

En ampren pachet da maseiras
Scu duessigl eir anavant tenor la politica d'energeia an Svizra? Tenor Engler

Cunsigliar digls cantuns Stefan Engler è refera a Savognin an connex cun la strategia d'energeia 2050. Er per la forza d'ava ed igls cumegnns vei el consequenzas.

duessigl dar cò treis direcziuns: Maseiras per augmentar l'efficienza d'energeia cun redutgier tar biets, vehichels a motor, tar l'industria ed igls apparats electricis igl consum d'energeia. Ena sagonda direcziun è da cuntinuar cun promover las energeias regenerablas ed er migliurar las cundiziuns da dretg. Ed ena terza direcziun è da bandunar l'energeia atomara. Cò dattigl tot tenor igl referent dus variantas. Egna da piglier l'energeia atomara directamaintg e dalunga or dalla beschla

da contact u da far chegl pass a pass. Per la veia directa vei igl cunsigliar digls stands problems: «Igl mument stat anc betg a disposiziun avonda energeia tgi savess ramplazzar l'energeia atomara. Ed alloura ègl er anc betg reglo tecnicamaintg, finanzialmaintg e davart digl dretg scu tgi las ovras atomaras duessan neir renaturalisadas», commentescha Engler. Pero dattigl angal ena sorteida reglada pass a pass dall'energeia atomara. Tot deir nignas ovras atomaras novas, nign concept da travagl sen lunga

vista e nigna restricziun da taimp da travagl per las ovras atomaras existentas.

Novas valetas d'efficienza

La strategia d'energeia 2050 ins contanscha angal cun migliurar l'efficienza. Tot deir cun contanscher las valetas directivas fixadas. Schi ins referescha chellas valetas sen igl consum d'energeia per persunga e part digl onn 2000 cun 100%, alloura vess chel da contanscher anfignen igl onn 2020 ena reduziun da 16% ed anfignen igl onn 2035 ena reduziun da 43%. Chegl fissan stadas las directivas, pero la realitad è en po ota, scu tgi Engler è infurmo. Numnadamaintg è igl consum d'energeia per persunga sa redutgia anfignen igl 2020, schi cuntinescha scu anfignen ossa, per 3% ed igl 2035 sarogl 13%. Damais considerabel pi pac. Igl referent vei divers muteivs tgi ins è betg u vign betg a contanscher chestas directivas. Anstagl pi pac ins dovra savens duple ed i vignan adegna duple apparats aint igl noss mintgadi tgi dovran current electric.

Er la produziun dad energeias regenerablas indigenas vess tenor las directivas da s'augmentar. Igl 2020 (sainza forza d'ava) sen 4400 kWh ed igl 2035 sen 11 400 kWh. Chegl niro er betg contanschia. An mintga cass ins è oz anc sot chestas directivas fixadas. Sulettamaintg la forza hidraulica è oz sen buna veia cun ena produziun da

36 031 kWh ad onn e per igl 2035 ins chinta cun 37 400 kWh.

Tigls biets è anc grond potenzial

Scu tgi Engler è declaro aint igl sies referat schea anc grond potenzial da spargn ainten las sanaziuns da biets. E da vart politica ins duess stgaffier ulteriours avantatgs fiscals per sanaziuns energeticas. Ed er schi ensatgi sboua ena tgesa e fò se da nov tenor normas da spargn duess el neir an regress da contribuziuns resp. reduziuns fiscalas. La confederaziun prevei er en augmaint da chellas contribuziuns dad oz 300 miu. sen 450 miu ad onn.

Tge duess agl avigneir capitar cun la forza hidraulica? Cò vei Engler tgi ena tscherta angulivaziun tranter igls costs da produziun ed igls bass prietschs da vendita stò succeder ena angulivaziun. Pero angal scu surlievtg an furma da premia e betg scu compensaziun.

Ovras electricas pitschnas scu tgi dat tar nous èn diversas cumbinadas cun igl aquaduct. Pero stuessan ellas aver ena produziun da minimal 1 MW, uschia tgi ins so recepeir els aint igl sistem digl KEV.

Engler è alla fegn er anc menziun d'iniziativa per sortier dall'energeia atomara tgi vign an votaziun igls 27 da november. Chella pretendia: scumond per novas ovras atomaras, taimp limito da travagl per las ovras existentas (Beznau I, Beznau II, Mühleberg; 2017), Gösgen; 2024, Leibstadt; 2029.

Igl cunsegl federal e parlamaint seian cunter l'iniziativa.

En label communabel per igl Parc Ela

Surmeir: Label per igls cumegnns d'energeia Ela

DA PEDER ANTONA BALTERMIA

■ Energeia è egn digls temas igl pi actuals igl mument. Seia chegl an connex cun la strategia dalla confederaziun 2050, seia chegl an connex cun la fiera d'energeia ansomma u seia chegl an connex cun igl avigneir dalla forza d'ava ed igls cumegnns territorials dallas ovas electricas e scu tgi igls tschains d'ava niron a sa sviluppar. Da neir tar furmas d'energeia tgi èn efficiantas ed a madem mument cumpatiblas cugl ambiat duess esser la strategia per igl avigneir. Tge veia tgi è cò la dretga, l'ò èn experts e la politica betg digl madem meini. Ins è pero pertschert tgi igl avigneir schea er liaint da duvrar pi paca energeia. Seia chegl cun apparats tgi dovran pi pac u cun sanaziuns energeticas ve da biets. E cò duessan igls cumegnns, igl solit igls pi gronds utilisaders d'energeia, aver ena funcziun d'exampel. Siva digl 1991 survignan cumegnns, tgi èn davantos activs sen chel camp e fon ena politica d'energeia progressiva e persistenta, en label. Chel vign controllo e surdo antras ena cumischung independenta. Schi en cumegn so satisfar a 60% digls criteris, alloura è el las premias per igl label. Siva dall'introducziun èn ossa 400 cumegnns tgi possedan igl label. Igl ampren aint igl Grischun è sto Tavo (2001), siva igl cumegn da Vaz (2003). Pero betg angal singuls cumegnns, mabagn er regiuns son candidar per igl label e l'ampren ansomma è stada la regiun Alvra. Pi tard è er Surses cun igls sies nov cumegnns nia vetiers. Igl label vala eneda per quatter onns e cun en reaudit ins so cuntinuar, schinavant tgi igls criteris vignan ademplas.

Per esser pi efficiants

En label per la Val Alvra ed egn per Surses. Chegl era bung e dretg, pero gist cun

igl Parc Ela ins è ena organisaziun sur igl antier territori da chels cumegnns tgi persequitescha fegnameiras sumigliantas. Ed igl management digl Parc Ela era er gidevel cun surpigliar ena gronda part dallas lavours administrativas. Per aver duple efficienza ins è decidia dad unear chellas dus regiuns Alvra e Surses ed eir cun igl nom «cumegnns cun energeia» comunablamaintg cun la dumonda per igl label. Patrizia Zanini da Casti e suprastanta digl cumegn Albula/Alvra stat alla testa dalla cumischung. Cun Werner Roth digl ewz tgi stat a Brinzauls è d'antschatta davent dalla parteida en

om digl fatg tgi so adegna dar bungs cunsegl. La fegnameira è e resta efficienza energetica sen camp communal. Chegl pertotga an ampren lingua igl current electric, pero er otras furmas d'energeia.

Igl mument ins è vedlonder cun ena campagna tgi sa nomna «telecalore». I vo per las sagondas abitaziuns ainten la regiun. Damais abitaziuns da vacanzas tgi èn savens er scaldadas schi ellas èn veidas. Betg maximal, ma savens pulit, uschia tgi seia tgo cura tgi ins reiva igl anvien. La fegnameira dalla campagna è da scaldar las sagondas abitaziuns angal minimal e via telecumond dulzar las tempera-

turas dalla dimora alla Bassa anor curt avant tgi ins vo an vacanzas u sur la fegn d'emda. Cun divers cunsegl e raccomandaziuns ins less intimar igls possessours da sagondas abitaziuns da sa participar alla campagna e cotras spargner energeia.

Digl reminent: La dumonda dad Ela cumegnns cun energeia è neida exaudeida per igl label ed Andrea Lötscher digl Uffez cantunal per energeia è savia surdar igl certificat a Patrizia Zanini.

Ena uniu per exequir bunas ideias

Igl center da cumpetenza «biagier + energeia» aint igl bietsg dalla offer sa a

Savognin s'occupescha activmaintg cun dumondas d'energeia an connex cun biagier. Per tgi las bungas ideias restan betg angal ideias, mabagn vignan er realisadas, ins è fundo ena uniu tgi sa nomna «ela energiewelt». Chella vign presideida da cunsigliar digls cantuns Stefan Engler. Ella consista da tschingt partenaris principals: offer sa, ewz, la scol'ota ibw, igl Parc Ela ed igls cumegnns per energeia. Vetiers vign anc en'antiera retscha da partenaris secundars tgi vignan da diversas spartas dall'economia tgi èn angaschedas cun ideias e products cura tgi vo per dumondas da biager ed energeia. L'uniu è er en magnafatschenta ainten la persunga dad Urs Hefzi. El è er declaro agls preschaints cura e scu tgi ins less esser activ. Atgnamaintg vogl per promover l'innovaziun tar l'atgna iniziativa an dumondas d'energeia e per nizigier tant scu pussebel las resursas indigenas. E cura tgi vo per biagier ins less esser en partenari constructiv per infurmar, dar cunsegl, scolar e sensibilisar e per communitgier ed intermediar tranter igls divers partenaris tgi èn involvos ainten la cadagna da construcziun. L'antiera activitad dad «ela energiewelt» cumpeglia er exposiziuns permanentas e spezialas ainten las localitads dad offer sa. I stattan er a disposiziun diversas localitads da scolaziun e da gruppas scu er luvratoris. Chestas localitads son neir pigleidas a tschains ed èn indrizzadas cun tot la tecnica moderna tgi dovra ozande.

Alla fegn dalla seira on igls preschaints gia l'ocasiun da vurdar igl film «Tomorrow» (F 2015). Damais en film tgi s'occupescha cun dumang. E chegl an dumondas d'energeia e mossa a mang da projects exemplarics e cun schiazziuns iniziativas, scu tgi igl collaps ecologic digl noss planet so aglmanc neir antardo.

Igl film è nia premia cun en César e fò impressiun.

Andrea Lötscher digl Uffez cantunal d'energeia surdat igl label alla parsoura dalla cumischung digls cumegnns cun energeia digl Parc Ela Patrizia Zanini.